

De invloed van referentiële coherentie op de begrijpelijkheid en overtuigingskracht van een persuasieve tekst

Samenvatting

In dit artikel wordt onderzocht of het zo expliciet mogelijk maken van verbanden tussen zinnen, door het doorvoeren van zoveel mogelijk referentiële coherentie, van invloed is op de begrijpelijkheid van een persuasieve tekst en of dit begrip de overtuigingskracht van de tekst kan beïnvloeden. Hiervoor zijn er drie versies van een persuasieve tekst ontworpen. Een versie zonder referentiële coherentie, een versie met zoveel mogelijke referentiële coherentie en een versie waar naast het zoveel mogelijk doorvoeren van referentiële coherentie ook andere zaken aangaande begrijpelijkheid zijn gemanipuleerd. Wanneer de begrijpelijkheid van de drie versies wordt vergeleken blijkt dat het doorvoeren van zoveel mogelijk referentiële coherentie een tekst niet begrijpelijker maakt. Wel is er met behulp van een mediatieanalyse een verband gevonden tussen de begrijpelijkheid en de overtuigingskracht van de tekst, die gemedieerd wordt door de kwaliteit van de tekst, het imago van de auteur en de overtuigingskracht van de argumenten.

Sleutelwoorden: begrijpelijkheid, overtuigingskracht, referentiële coherentie, mediatieanalyse, woordherhalingen.

Kaylee Hartog
4002008

Begeleider: F. Jansen
Tweede beoordelaar: H. den Ouden

Universiteit Utrecht
Faculteit Geesteswetenschappen
Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen

Universiteit Utrecht

1 Inleiding

Tegenwoordig verloopt veel contact via digitale platformen. Zo vroeg ik mijn moeder laatst per sms wat zij die avond ging eten en kreeg ik als antwoord het volgende terug: ‘Je vader en ik eten snijbonen, je zusje krijgt een pizza. Zij vindt dat erg lekker’. Om dit bericht te kunnen begrijpen is het noodzakelijk om een verband te leggen tussen de zinnen. Allereerst moet de lezer snappen dat dit een antwoord was op mijn vraag over wat mijn moeder die avond ging eten en ten tweede moet hij begrijpen dat het persoonlijk voornaamwoord ‘zij’ refereert naar ‘je zusje’. Door het leggen van verbanden tussen verschillende zinnen vormt de lezer een samenhangende representatie van de tekst waardoor hij deze begrijpt. Deze samenhang wordt referentiële coherentie genoemd (Sanders & Spooren, 2002). De bovenstaande verbanden zijn voor iemand die de Nederlandse taal beheerst gemakkelijk te leggen, maar er zijn ook zinnen waarbij dit moeilijker is. Een voorbeeld hiervan is wanneer ik geen zusje maar een broertje had gehad: ‘Je vader en ik eten snijbonen, je broertje krijgt een pizza. Hij vindt dat erg lekker’. Het woord ‘hij’ kan in deze zin zowel betrekking hebben op ‘je vader’, als op ‘je broertje’. Het is interessant om te onderzoeken of een tekst begrijpelijker wordt wanneer de referentiële coherentie wordt geoptimaliseerd, door de verbanden tussen zinnen en zinsdelen al voor de lezer te leggen, zodat hij dat niet meer zelf hoeft te doen en daar ook geen fouten meer mee kan maken. Het expliciet maken van deze verbanden wordt gedaan door het principe van letterlijke woordherhaling toe te passen. Wanneer dit principe wordt toegepast op de tweede voorbeeldzin luidt deze als volgt: ‘Je vader en ik eten vanavond snijbonen, je broertje krijgt een pizza. Je broertje vindt dat erg lekker’.

Daarnaast is het interessant om te kijken in hoeverre begrijpelijkheid van invloed is op de overtuigingskracht van een tekst. Een goed begrip van de argumenten in een tekst stelt de lezer in staat die argumenten zorgvuldig tegen elkaar af te wegen, waardoor hij zijn positie ten aanzien van het standpunt of het beoogde gedrag in de tekst kan bepalen. Om de invloed van het principe van letterlijke woordherhaling op de begrijpelijkheid en via begrijpelijkheid op de overtuigingskracht te onderzoeken, staat de volgende onderzoeksvraag centraal: In hoeverre draagt het principe van letterlijke woordherhaling bij aan de begrijpelijkheid van een persuasieve tekst en in hoeverre is die begrijpelijkheid van invloed op de overtuigingskracht?

Het theoretisch kader in hoofdstuk 2 geeft een overzicht van alle relevante literatuur.

In hoofdstuk 3 wordt de methode beschreven. De resultaten van het experiment worden gegeven in hoofdstuk 4, gevolgd door de conclusie en de discussie in hoofdstuk 5.

2 Theoretisch kader

Om te kunnen onderzoeken in hoeverre het principe van letterlijke woordherhaling van invloed is op de begrijpelijkheid en via die begrijpelijkheid op de overtuigingskracht van een persuasieve tekst, is het noodzakelijk om die twee begrippen te bespreken. Ik zal beginnen met begrijpelijkheid, waarna ik verder zal gaan op overtuigingskracht.

2.1 Begrijpelijkheid

Wat houdt de term 'begrijpen' eigenlijk in? Een grote stap in het ontrafelen van de manier waarop lezers begrip vormen is gezet door Walter Kintsch (1988) met het constructie-integratiemodel. Kintsch splitst met dit model het lezen van een tekst op in een constructieproces en een integratieproces. In de constructiefase wordt een netwerk van concepten uit de tekst gevormd en algemene kennis uit het langetermijngeheugen geactiveerd. In de integratiefase wordt de geactiveerde kennis die relevant is behouden, terwijl de niet relevante kennis wordt verworpen (Kintsch, 1988). Het resultaat van deze twee processen is een mentale representatie van een tekst op drie niveaus. Als eerste het oppervlakteniveau, waar de representatie bestaat uit de letterlijke weergave van de tekst die snel in het geheugen verdwijnt. Het tweede niveau is de *textbase*, die concepten en de verbanden tussen die concepten representeert zoals die letterlijk in de tekst staan. Het derde niveau is het situatiemodel, waarbij de informatie uit tekst wordt gekoppeld aan relevante kennis uit het langetermijngeheugen (Zwaan & Rapp, 2006, p. 737). Om te illustreren hoe een lezer begrip van een zin vormt volgens het constructie-integratiemodel, geef ik hieronder een voorbeeld waarbij er verbanden gelegd moeten worden binnen een zin.

A) De zuster was boos op de patiënte, omdat zij de pil vergeten was.

In de constructiefase vormt de lezer dus een netwerk tussen de verschillende concepten in de zin. In voorbeeldzin A constateert de lezer dan dat 'zij' in verband staat met 'de zuster' of met 'de patiënte', beiden kunnen in de constructiefase hun pil vergeten zijn. Tijdens deze

fase wordt ook de algemene kennis uit het langetermijngeheugen geactiveerd, zoals 'patiënten slikken pillen'. Nu de constructiefase is afgerond, wordt in de integratiefase de niet relevante geactiveerde kennis verworpen en de relevante geactiveerde kennis behouden. Deze wordt vervolgens gekoppeld aan de concepten in de tekst. Het gegeven dat patiënten pillen slikken wordt behouden en geïntegreerd met de concepten uit de zin, waardoor de lezer tot de conclusie komt dat de zuster boos was, omdat de patiënte haar pil was vergeten (Kintsch, 1988, p. 164; Kintsch 1998, p. 119; Zwaan & Rapp, 2006).

Als het constructie-integratiemodel psychologisch realistisch is, verwacht ik dat teksten begrijpelijker worden wanneer het constructie- en integratieproces vergemakkelijkt wordt door het expliciet maken van de verbanden tussen en binnen zinnen, omdat op die manier het constructieproces wordt overgeslagen. Maar is dit empirisch reëel? In 1991 deden Bruce Britton en Sami Gülgöz onderzoek naar verbetering van tekstbegrip binnen en tussen zinnen, met als vertrekpunt een computerprogramma waarin het constructie-integratiemodel van Kintsch was geïmplementeerd. Dit programma bootste de wijze na waarop de lezer een mentaal model van de tekst maakt, door op zoek te gaan naar samenhang tussen de zinnen (Britton & Gülgöz, 1991, p. 329). De onderzoekers voerden een tekst in over de Vietnamoorlog, waarna het programma op zoek ging naar samenhang. Als die niet werd gevonden, stopte het programma. Op die manier hebben zij de plekken in de tekst kunnen identificeren waar een verband moest worden toegevoegd en geëxpliciteerd. Zo hebben ze een experimentele versie van de tekst gemaakt (Britton & Gülgöz, 1991, p. 332). Deze noemden ze de principeversie, omdat hij gemaakt was aan de hand van drie principes die ten grondslag lagen aan het computerprogramma (Britton & Gülgöz, 1991, p. 330).

2.1.1 De principes

Het eerste principe (welke hierna het principe van letterlijke woordherhaling wordt genoemd) had betrekking op het herhalen van woorden die het verband aangeven tussen opeenvolgende zinnen: 'make the learner's job easier by rewriting the sentence so that it repeats, from the previous sentence, the linking word to which it should be linked' (Britton & Gülgöz, 1991, p. 331). Dit zorgt voor een expliciet verband tussen twee opeenvolgende zinnen, dat wordt verduidelijkt door het gebruik van dezelfde woorden: 'Whenever the same concept appears in the text, the same term should be used for it' (Britton & Gülgöz, 1991, p.

331). Kijk even terug naar zin A op bladzijde 3, wanneer het principe van letterlijke woordherhaling daar wordt toegepast luidt de zin als volgt:

B) De zuster was boos op de patiënte, omdat de patiënte de pil vergeten was.

In zin B is te zien dat het woord 'zij' is vervangen door 'de patiënte'. Door het expliciet maken van dit verband kan de lezer geen fouten meer maken door 'zij' te verbinden aan 'de zuster'. Het expliciet maken van dit soort verbanden zou de begrijpelijkheid van een tekst volgens Britton en Gülgöz positief beïnvloeden. Het gebruiken van dezelfde termen staat ook wel bekend als het principe van Von Humboldt. Volgens dit principe is een een-op-een-relatie tussen vorm en betekenis van taal ideaal, en zouden daarom, in een optimale tekst, verschillende vormen om hetzelfde concept aan te duiden, niet naast elkaar mogen voorkomen (Renkema, 2004, p. 147).

Het principe van letterlijke woordherhaling hangt samen met het derde principe dat Britton en Gülgöz gebruikten in hun onderzoek. Principe 3 stelt dat impliciete referenties expliciet moeten worden gemaakt als er later nog een keer aan gerefereerd gaat worden in de tekst. Dit wordt verder verduidelijkt met een voorbeeld waarbij er verbanden moeten worden gelegd tussen twee zinnen.

C) Toen Henk thuiskwam was de afwas al gedaan. Hij bedankte zijn vrouw daarvoor met een kus. _____

In voorbeeldzin C is te zien dat 'Henk' in de tweede zin wordt aangeduid met 'hij' en dat aan 'het doen van de afwas' wordt gerefereerd met het woord 'daarvoor'. Omdat deze referenties terugkomen moeten ze volgens principe 3 expliciet worden gemaakt. De zin luidt dan als volgt:

D) Toen Henk thuiskwam was de afwas al gedaan. Henk bedankte zijn vrouw voor het doen van de afwas met een kus. _____

Nu even terug naar het principe van letterlijke woordherhaling. Wanneer voorbeeldzin C wordt aangepast volgens dit principe zal (om het verband tussen twee zinnen duidelijk te maken) hetzelfde woord moeten worden gebruikt voor hetzelfde concept. Ook dan zal in zin C 'hij' worden vervangen door 'Henk' en 'daarvoor' door 'voor het doen van de afwas', zoals ook gebeurd is door het toepassen van principe 3. Door enkel te voldoen aan het principe van letterlijke woordherhaling zullen (zoals in voorbeeldzin D te zien is) impliciete referenties aan een concept dat eerder in de tekst aan bod is gekomen, altijd expliciet worden gemaakt. Door te voldoen aan het principe van letterlijke woordherhaling wordt automatisch voldaan aan principe 3 en daarom zullen deze principes als één worden gezien in dit onderzoek en vallen beiden onder de noemer: principe van letterlijke woordherhaling.

Ten slotte pasten Britton en Gülgöz het *given-new* principe toe om de tekst begrijpelijker te maken. Dit principe houdt in dat bekende informatie vooraan de zin wordt geplaatst en nieuwe informatie aan de bekende informatie wordt gekoppeld (Britton & Gülgöz, 1991, p. 331). Voorbeeldzin C zou door toepassing van het *given-new* principe luiden als volgt:

—————

E) Toen Henk thuiskwam was de afwas al gedaan. Daarvoor bedankte hij zijn vrouw met een kus.

Omdat de gedane afwas al bekend was, komt het woord dat daaraan verwijst ('daarvoor') in de tweede zin vooraan te staan. Het bedanken door het geven van een kus is nieuwe informatie en staat daarom achteraan in de zin.

2.1.2 Focus van dit onderzoek

Nu het duidelijk is wat de principes inhouden die Britton en Gülgöz hebben toegepast, kan ik het hebben over het nadeel van hun onderzoek. Ze vergeleken namelijk een versie waarin zowel het principe van letterlijke woordherhaling als dat van *given-new* maximaal toegepast werd, met een versie waarin aan deze beide principes geen recht gedaan werd. Op die manier is de afzonderlijke bijdrage van de principes op de begrijpelijkheid van de tekst niet te achterhalen. Deze twee versies maken (in vertaling) wel deel uit van mijn onderzoek, maar daarnaast heb ik een derde versie gemaakt, waarin alleen het principe van de letterlijke woordherhaling toegepast werd, en dus niet dat van de *given-new* ordening. Door

de resultaten van deze laatste versie te vergelijken met die van de versie zonder toepassing van de beide principes, kan vastgesteld worden welke invloed het principe van de letterlijke woordherhaling heeft op begrijpelijkheid en overtuigingskracht van een persuasieve tekst. Door de versie met alleen letterlijke woordherhaling te vergelijken met de versie met letterlijke woordherhaling en het *given-new* principe, kan nagegaan worden hoe belangrijk de bijdrage van woordherhaling is in de combinatie van woordherhaling en *given-new*. Om het effect van enkel het principe van letterlijke woordherhaling te achterhalen zal er een antwoord op de volgende onderzoeksvraag worden gezocht:

In hoeverre draagt het principe van letterlijke woordherhaling bij aan de begrijpelijkheid van een persuasieve tekst, en in hoeverre is die begrijpelijkheid van invloed op de overtuigingskracht?

Eerder onderzoek van Leonoor Oversteegen, Renate van Keulen en Carel van Wijk (2002) toont aan dat het gebruik van dezelfde woorden binnen een tekst van positieve invloed is op de begrijpelijkheid daarvan. Daarom verwacht ik dat door het toepassen van het principe van letterlijke woordherhaling een tekst begrijpelijker wordt dan een tekst waarbij deze principes niet zijn toegepast. Mijn eerste hypothese luidt dan ook:

Hypothese 1: De tekstversie die gemanipuleerd is aan de hand van het principe van letterlijke woordherhaling leidt tot meer begrip dan de tekstversie zonder toepassing van begrijpelijkheidsprincipes.

2.2 Overtuigingskracht

Om te kunnen onderzoeken in hoeverre begrip van invloed is op de overtuigingskracht van een tekst moet er eerst meer inzicht worden verworven in dit begrip. Het doel van een overtuigende tekst is om het gedrag van lezers te beïnvloeden door middel van de overdracht van informatie (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, p. 61). Hierbij wil de auteur de lezer overtuigen van een bepaald standpunt, waardoor hij wordt aangezet tot bepaald gedrag. Overtuigingen kunnen daarom worden gemeten aan de hand van de intentie om gedrag uit te voeren.

Overtuigingen kunnen volgens het *Elaboration Likelihood Model* (ELM) van Petty en Wegener (1999) via twee routes tot stand komen bij een lezer, namelijk via de centrale

route (hoge elaboratie) en via de perifere route (lage elaboratie). Volgens het ELM verwerken lezers teksten in principe op een diepgaand niveau (hoge elaboratie) en schakelen ze pas over op oppervlakkige verwerking (lage elaboratie) als ze geen motivatie hebben om de boodschap op een dieper niveau te verwerken, of als ze niet het nodige denkvermogen hebben om dit te doen (Petty & Wegener, 1999). Het is vaak niet zo dat lezers óf hoog, óf laag elaboreren. Het is vaak een combinatie daarvan: de twee routes liggen op een continuüm (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, p. 69).

Bij de centrale route weegt de lezer de argumenten uit de tekst zorgvuldig tegen elkaar af om zo tot zijn standpunt te komen. Een goed begrip van de tekst is hierbij van belang omdat de lezer de argumenten niet tegen elkaar kan afwegen wanneer hij deze niet begrijpt (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, p. 68). Begrip is bij hoge elaboratie dus van belang voor het bepalen van het standpunt van de lezer, daarom luidt mijn derde hypothese als volgt:

Hypothese 2: Wanneer de lezer een goed begrip van de tekst heeft, kan hij de argumenten goed tegen elkaar afwegen waardoor hij meer overtuigd zal zijn van de argumenten en de beoogde gedragsintentie (hoge elaboratie).

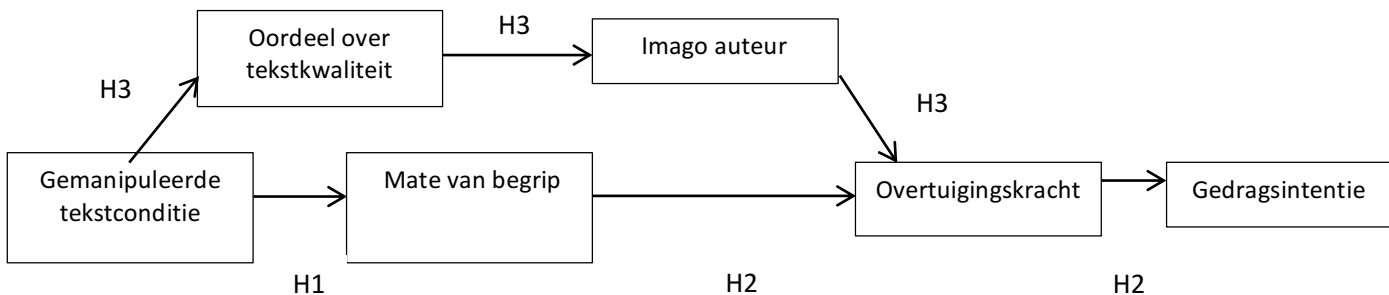
Bij lage elaboratie vormt de lezer zijn attitude door het volgen van bepaalde vuistregels. Bij deze route verwerkt de lezer de informatie oppervlakkiger, waardoor de attitude ook oppervlakkiger tot stand komt. Begrip is hier geen noodzakelijke voorwaarde, omdat deze manier van verwerking minder op de inhoudelijke afweging van de argumenten is gericht (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, p. 69). Hoeken, Hornix en Hustinx onderscheiden vier vuistregels, maar voor dit onderzoek zijn er twee van belang. De geloofwaardigheidsvuistregel, waarbij er beslissingen worden gemaakt naar aanleiding van de geloofwaardigheid van de bron, welke onder andere beïnvloed wordt door de deskundigheid en de betrouwbaarheid van de auteur. En de aantrekkelijkheidsvuistregel, waarbij de geloofwaardigheid afhankelijk is van de sympathie van de bron (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, pp. 157-172).

Charles Areni (2003) draait de vuistregels om. Niet het imago of de aantrekkelijkheid van de auteur is van invloed op de overtuigingskracht van een tekst, maar volgens hem kan een negatief oordeel over de kwaliteit van een tekst leiden tot een negatief oordeel over de

auteur. Dit heeft weer zijn negatieve weerslag op de overtuigingskracht van een tekst. Mijn derde hypothese luidt naar aanleiding van deze theorie als volgt:

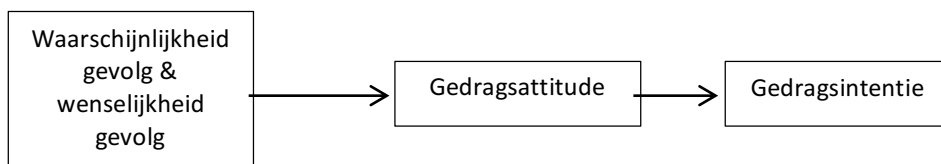
Hypothese 3: Lezers gaan zich ergeren aan de vele woordherhalingen door het toepassen van het principe van letterlijke woordherhaling. Dit zal leiden tot een negatief oordeel over de auteur en uiteindelijk tot een minder overtuigde lezer dan bij de oorspronkelijke versie.

Figuur 1 Een schematisch overzicht van hypothesen 1, 2 en 3.

Hoe de gedragsintentie los van de begrijpelijkheid van een tekst tot stand komt, wordt beschreven in het *Integrative model of behavioral prediction* van Martin Fishbein en Marco Yzer (2003). Dit model stelt dat daadwerkelijk gedrag onder andere wordt beïnvloed door de intentie om dit gedrag uit te voeren. De gedragsintentie wordt op zijn beurt door drie determinanten beïnvloed: de gedragsattitude, de waargenomen norm en de eigen effectiviteitsperceptie van de lezer. Belangrijk is dat het hier gaat om de gedragsattitude die betrekking heeft op de gedragsintentie, en niet om de doelattitude die betrekking heeft op objecten. De gedragsattitude vormt de lezer met het oog op de veronderstelde gevolgen van het gedrag. Hierbij houdt hij rekening met hoe waarschijnlijk het is dat zijn attitude zal leiden tot een bepaald gevolg en hoe wenselijk dat gevolg is (Fishbein & Yzer, 2003). In het hieronder getoonde figuur 2 is een schematisch overzicht te zien van het deel van het *integrative model* dat in dit artikel van belang is. Later ga ik hier nog verder op in.

Figuur 2 Het deel van het *integrative model of behavioral prediction* van Fishbein en Yzer dat van toepassing is voor dit onderzoek.

Het is interessant om te onderzoeken of de lezer altijd begrip van een tekst nodig heeft om zijn attitude ten opzichte van een tekst en de gedragsintentie te bepalen, of dat deze stap kan worden overgeslagen doordat de lezer via denkstappen, zoals te zien in figuur 2, overtuigingen vormt. Mijn verwachting is dat de gedragsintentie niet alleen beïnvloed zal worden door begrip, maar ook door denkstappen verondersteld door het *integrative model*. Daarom luidt mijn vierde hypothese als volgt:

Hypothese 4: De gedragsintentie zal worden beïnvloed door de gedragsattitude die de lezer vormt ten opzichte van (het aangespoorde gedrag in) de tekst. Deze gedragsattitude zal worden beïnvloed door de waarschijnlijkheid van de gevolgen van dat gedrag en de wenselijkheid van die gevolgen.

3. Methode

Om de eerdergenoemde hypothesen te kunnen testen en een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvraag heb ik een experiment opgezet en uitgevoerd.

3.1 Materiaal

Het materiaal dat in dit experiment is gebruikt is afkomstig uit het onderzoek van Britton en Gülgöz en gaat over de Vietnamoorlog. In het huidige onderzoek is slechts een deel van de tekst van Britton en Gülgöz gebruikt, omdat de oorspronkelijke tekst zich door zijn lengte niet leende voor dit experiment. Het gekozen deel is door scriptiebegeleider Frank Jansen vertaald naar het Nederlands en vormde de originele tekstconditie, zie hiervoor bijlage A.

De versie met het principe van letterlijke woordherhaling is gemaakt door de combinatieversie met zowel het *given-new* principe als het principe van letterlijke woordherhaling uit het onderzoek van Britton en Gülgöz te vertalen. Deze werd door vergelijking met de versie zonder begripelijkheidsprincipes (het origineel) ontleed naar de twee afzonderlijke principes. Vervolgens zijn alle aanpassingen die niet verantwoord konden worden door het principe van letterlijke woordherhaling hersteld naar het origineel. De versie die toen ontstond is zin voor zin geanalyseerd en hier en daar verder aangepast volgens het principe van letterlijke woordherhaling. Dit is gedaan om een zo sterk mogelijk gemanipuleerde tekst te krijgen. Een voorbeeld van hoe dit is gedaan is hieronder gegeven.

In het middenstuk van de tekst over de Vietnamoorlog stonden in de originele versie de volgende zinnen:

1. De meeste leden van de regering van president Johnson geloofden dat **de bombardementen** verschillende dingen zouden bewerkstelligen.
2. **Zij** zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen.
3. Tegelijkertijd zouden **ze** een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen
4. **Ze** zouden er ook voor zorgen dat Hanoi een steeds hogere prijs voor het ondersteunen van de Vietcong moest betalen.

De woorden 'zij' en 'ze' in de zinnen 2,3 en 4 hierboven verwijzen allemaal terug naar 'de bombardementen' uit zin 1. Om de verbanden tussen de zinnen expliciet te maken moeten deze woorden volgens het principe van letterlijke woordherhaling vervangen worden door 'de bombardementen'. De zinnen luiden in de versie met het principe van letterlijke woordherhaling als volgt:

1. De meeste militaire en burgerlijke¹ leden van de regering van president Johnson geloofden dat **de bombardementen** verschillende dingen zouden bewerkstelligen.
2. **De bombardementen** zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen
3. Tegelijkertijd zouden **de bombardementen** een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen
4. **De bombardementen** zouden er ook voor zorgen dat Noord-Vietnam² een steeds hogere prijs voor het ondersteunen van de Vietcong moest betalen.

In totaal zijn er 24 manipulaties gedaan. Een overzicht van alle manipulaties is te vinden in bijlage B. Zie bijlage C voor de volledige versie van de tekst met het principe van letterlijke woordherhaling.

De laatste versie waarin zowel het *given-new* principe, als het principe van letterlijke woordherhaling is toegepast is vertaald uit Britton en Gülgöz. Ook hier heb ik zelf nog aanpassingen gedaan om de principes extremer door te voeren.

Nadat de drie experimentele teksten zijn opgesteld, zijn ze stuk voor stuk verwerkt in een petitie. De petitie was voor alle drie de teksten hetzelfde, zodat de enige manipulatie de

¹ De toevoeging van 'militaire en burgerlijke' zorgt voor een verband met een eerdere zin uit de tekst te leggen, zie voor verantwoording van deze verandering bijlage B.

² 'Hanoi' is vervangen door 'Noord-Vietnam' om een verband met een eerdere zin uit de tekst te leggen, zie voor verantwoording van deze verandering bijlage B.

verschillen in tekstconditie betref. De petitie leidde de experimentele teksten in en sloot ze af, waardoor hij ze omvatte. Door de bombardementen op Syrië als onderwerp te kiezen, is getracht de tekst relevanter te maken en zo de motivatie om hem te lezen te verhogen. De tekst had als doel de lezer ervan te overtuigen een petitie te ondertekenen voor het stoppen van de bombardementen op Syrië en geld te doneren voor hulppakketten. De volledige petitie, met daarin de versie van letterlijke woordherhaling verwerkt, is te vinden in bijlage D.

3.2 Proefpersonen

In totaal deden er 112 proefpersonen mee aan het onderzoek. De steekproef bestond uit 82 vrouwen (73,2%) en 30 mannen (26,8%). Veruit de meeste proefpersonen waren hoogopgeleid: 90 hadden havo, vwo, hbo of wo afgerond (80,4%), 20 mavo, vmbo of mbo (17,9%). De gemiddelde leeftijd was 34,0 ($SD = 16,6$) jaar. De genoemde demografische groepen waren gelijk over de condities verdeeld, zo bleek uit de chikwadraatanalyses (geslacht: $X^2(2) = 0.52$; $p = 0.77$. Opleidingsniveau: $X^2(4) = 1.44$; $p = 0.84$). Leeftijd: $F(2,109) = .331$; $p = .72$).

Op een zevenpuntsschaal is de zelf gerapporteerde voorkennis over Syrië gemiddeld 4,7 ($SD = 1,3$) en de gemiddelde zelf gerapporteerde kennis over Vietnam 3,9 ($SD = 1,6$). Het blijkt dat de proefpersonen meer kennis bezitten over de oorlog in Syrië dan over die in Vietnam: $t(111) = 5.32$, $p = .001$. Voorkennis bleek gelijk over de condities te zijn verdeeld: Syrië: $F(2,109) = 1.53$; $p = .22$, Vietnam $F(2,109) = .39$; $p = .68$.

3.3 Instrumentatie

De eerste pagina van de enquête was een instructiepagina, waarna de petitietekst met de experimentele tekst volgde. Via een optie in het enquêteprogramma Qualtrics werden de proefpersonen random aan een van de condities toegedeeld. De petitie is in drieën opgesplitst, om zo de leesduur van het gemanipuleerde deel te kunnen meten.

De eerste vraag die gesteld werd was de *free recall*-vraag. Met de formulering van de vraag is geprobeerd de proefpersoon zoveel mogelijk te laten opschrijven: 'Schrijf alles op wat u zich van de tekst kunt herinneren, zowel de hoofdzaken als de bijzaken. Probeer niet alleen dingen op te schrijven van het laatste onderdeel, maar ook van de twee onderdelen ervoor. Gebruik daarvoor zoveel mogelijk volledige zinnen en zet elke zin op een nieuwe

regel'. Deze vraag werd gebruikt om het begrip van de lezer te meten en is een vorm van hoge elaboratie, omdat mensen diep na moeten denken over de tekst. Free recall is een van de meest gebruikte methoden om begrip te meten (Zwaan & Singer, 2003). Volgens Kintsch komt het er bij het onthouden van een tekst op neer dat de lezer in staat is de tekst (bijna letterlijk) te reproduceren. Begrip is hiervoor essentieel (Kintsch, 1994). Samen met twee medestudenten zijn er proposities over de tekst opgesteld die gebruikt zijn om de elementen die opgeschreven zijn bij de *free recall*-vraag te kunnen scoren. Ook leestijd, leestempo en de gemiddelde leerwinst worden gebruikt om begrip te meten. Het Vietnamgedeelte van de tekst bestond in de originele versie uit 218 woorden, in de versie met het principe van letterlijke woordherhaling uit 238 woorden en in de combinatie versie uit 247 woorden. Het leestempo van het Vietnamgedeelte van de tekst is berekend door de leestijd van dit gedeelte te delen door het aantal woorden van dit gedeelte. De leerwinst werd vervolgens berekend door het aantal genoemde proposities over Vietnam te delen door het leestempo.

De *free recall*-vraag werd gevolgd door het verzoek om de tekst een rapportcijfer (1-10) te geven, waarna er een aantal stellingen met zevenpuntsschalen als antwoordmogelijkheid en semantische differentiaal volgde. In bijlage E is de complete vragenlijst in te zien.

Door middel van een factoranalyse met varimaxrotatie is bekeken tot welke componenten de vragen behoorden. Daarvoor zijn eerst enkele vragen omgepold. Uit de factoranalyse kwamen acht componenten naar voren die tezamen 67% van de variantie verklaarden. In elk van de acht componenten werden de vragen met een factorlading van meer dan .50 geselecteerd en daarvan werd het gemiddelde berekend. Instemming met de inhoud is bij het component 'overtuiging van de argumenten' gevoegd, omdat hij enkel bestond uit vraag 15. Daardoor heeft het component nog steeds een hoge mate van betrouwbaarheid (daalt van $\alpha = .86$ naar $\alpha = .78$) en zijn er minder componenten die uit slechts 1 vraag bestaan. In tabel 1 op bladzijde 14 is informatie over de samenstelling van de componenten te zien.

Tabel 1 De resultaten van de factoranalyse (met de vragen en factorladingen) en de betrouwbaarheidsanalyses op de afhankelijke variabelen

Component	Aantal items	Vragen (en factorladingen)	α
Effectiviteitsperceptie	1	Als ik geld geef, komt dat bij vluchtelingen terecht (.74)	-
Interesse in het onderwerp	1	Als ik over de actie hoor, zoek ik informatie op (.77)	-
Leesproces	2	Mijn gedachten dwaalden af (.84), de tekst was te lang (.74)	.72
Zelf gerapporteerd begrip	3	Tekst is: makkelijk/moeilijk (-.61), ingewikkeld/eenvoudig (.78), begrijpelijk/onbegrijpelijk (-.67)	.76
Imago	4	De schrijver is eerlijk/oneerlijk (.54), De actiegroep is: deskundig/ondeskundig (.73), sympathiek/onsympathiek (.58), betrouwbaar/onbetrouwbaar (.77)	.75
Tekstkwaliteit	6	De tekst kan zo op internet worden gezet(.55), de tekst is: kinderachtig (-.69), lelijk/mooi (.68), de schrijver is: laag/hoog opgeleid(.82), onervaren/ervaren (.80), goed op de hoogte/slecht op de hoogte (-.53)	.82
Overtuiging argumenten	6	Het is goed als mensen de actie steunen (.84), argumenten zijn overtuigend (.69), het is goed rekening te houden met wat er in eerdere oorlogen is gebeurd (.71), het is wenselijk dat veel mensen ondertekenen (.83), het is wenselijk dat Nederland niet bombardeert (.65), De situatie in Syrië en Vietnam komen overeen (.59)	.78

Tabel 2 Pearson correlaties tussen de waarderingsdimensies * = $P < .05$, ** = $p < .01$.

	Leesproces	Zelf gerapporteerd begrip	Imago	Tekstkwaliteit	Overtuiging argumenten	Effectiviteitsperceptie
Leesproces	-					
Zelf gerapporteerd begrip	.03	-				
Imago	.12	.31**	-			
Tekstkwaliteit	.08	.32**	.50**	-		
Overtuiging argumenten	-.00	.18	.47**	.45**	-	
Effectiviteitsperceptie	-.14	.01	.17	-.05	.15	-
Interesse in onderwerp	.12	.11	.22	.17	.21*	.29**

Uit tabel 2 blijkt dat er verschillende clusters zijn die sterk met elkaar correleren. Zo hangen zelfs gerapporteerd begrip, imago, tekstkwaliteit en overtuiging van de argumenten samen. Ook de overtuiging van de argumenten, eigeneffectiviteit en interesse in het onderwerp correleren significant. Dat deze aspecten sterk samenhangen betekent dat ze ongeveer hetzelfde construct meten, maar ze kunnen toch als verschillende componenten behandeld worden, omdat de correlaties onder de grens van multicollineariteit (.80) blijven.

De vragenlijst werd vervolgd met enkele vragen over demografische gegevens. Om meer inzicht te krijgen in hoe ervaren de lezers die meededen waren, werd bevraagd hoeveel teksten van één bladzijde of meer de proefpersoon de afgelopen week had gelezen. Om de mate van verstoring te kunnen meten werd gevraagd op welk apparaat de enquête ingevuld werd en in welke mate de proefpersoon zichzelf gestoord voelde tijdens het invullen. Ten slotte werd gevraagd naar het e-mailadres van de respondent.

3.4 Procedure

De enquête is afgenomen op internet. De proefpersonen kregen hem persoonlijk toegestuurd of vonden hem via een link op Facebook en vulden hem online in. Tijdens het beantwoorden van de vragen konden ze niet terug naar de tekst.

4 Resultaten

Ik heb een aantal controles uitgevoerd. De eerste is gedaan om het realiteitsgehalte van de tekstcondities te controleren. Dit is gedaan aan de hand van de stelling 'deze tekst kan zonder wijzigingen op internet worden gezet'. Gemiddeld waardeerden de proefpersonen de stelling met een 3,2 ($SD = 1,83$) op een zevenpuntsschaal. Er bleek geen significant verschil te zijn tussen de condities: $F(2,109) = .30$; $p = .74$.

Vervolgens heb ik gecontroleerd of de proefpersonen serieus met de enquête bezig zijn geweest. Hiervoor is onder andere gekeken naar de zelf gerapporteerde mate van concentratie. Proefpersonen gaven de stelling 'in hoeverre werd u tijdens het invullen van deze enquête gestoord?' gemiddeld een 2,35 ($SD = 1,69$) op een zevenpuntsschaal. Dit is benedengemiddeld, waaruit blijkt dat proefpersonen zich niet ernstig verstoord voelden. Er bleek voor zelf gerapporteerde mate van concentratie geen verschil te zijn tussen de condities: $F(2,109) = .004$; $p = .99$. Veruit de meeste mensen, 81 (72,4%), hebben de enquête op een pc of laptop ingevuld, 23 (20,5%) hebben een smartphone gebruikt, en 8 (7,1%)

mensen hebben een tablet gebruikt. Het soort apparaat is gelijk over de condities verdeeld ($X^2 = 5.1$; $df = 4$; $p = .28$).

Ook is er gekeken naar de waardering van de tekst. De proefpersonen waardeerden de tekst met een gemiddeld rapportcijfer van een 6,1 ($SD = 1,5$). Uit de *one-way-ANOVA*-test blijkt dat de gegeven rapportcijfers voor de condities niet significant van elkaar verschilden ($F(2,109) = .75$; $p = .48$). De afhankelijke variabele tekstkwaliteit scoorden de proefpersonen gemiddeld met een 4,1 ($SD = 1,04$) op een zevenpuntsschaal. Dat is bovengemiddeld en verduidelijkt dat de proefpersonen de kwaliteit van de teksten over het algemeen voldoende vonden.

4.1 Begrijpelijkheid

Gemiddeld noemden de proefpersonen bij de *free recall*-vraag over de gehele tekst 11,80 ($SD = 9,8$) proposities. Hiervan gingen er gemiddeld 2,43 ($SD = 3,89$) over het Vietnamgedeelte van de tekst. Het aantal genoemde proposities verschilde niet significant voor de verschillende condities: totaal: $F(2,109) = .53$; $p = .59$, Vietnam: $F(2,109) = .18$; $p = .17$.

De gemiddelde leerwinst, die berekend is door het aantal genoemde proposities over Vietnam te delen door het leestempo, is 0,99 ($SD = 2,40$). Dit aantal verschilt niet significant voor de verschillende condities ($F(2,109) = 1.16$; $p = .32$), wat betekent dat de leerwinst in elke conditie gelijk was.

Ook leestijd kan een indicatie geven over de mate van begrijpelijkheid. Gemiddeld lazen de proefpersonen 184,35 ($SD = 129,61$) seconden over de tekst, dit is iets langer dan 3 minuten. De totale leestijd verschilde niet significant per conditie ($F(2,109) = .54$; $p = .59$). Daarnaast is ook gekeken hoe lang de proefpersonen deden over het Vietnamgedeelte van de tekst, die gemiddeld bestond uit 230 woorden. Het is belangrijk dat de proefpersonen dit stuk aandachtig hebben gelezen, omdat hier de manipulaties zijn doorgevoerd. Proefpersonen lazen gemiddeld 90,3 ($SD = 94,8$) seconden, dus anderhalve minuut over dit gedeelte. Ook deze leestijd verschilde niet significant tussen de condities ($F(2,109) = .33$; $p = .72$).

Gemiddeld lazen ze 8,7 ($SD = 19,5$) woorden per seconde in het Vietnamdeel van de tekst. Er

blijkt geen significant verschil te zijn tussen het aantal gelezen woorden per seconde in de verschillende condities ($F(2,109) = .32; p = .73$).

Na de toevoeging van de variabelen leeftijd, bekendheid met het onderwerp en mate van afleiding als covarianten, wordt met een univariate-analyse gekeken of deze het significantieniveau positief beïnvloeden, en dus van invloed zijn op het aantal genoemde proposities. Dit blijkt in onvoldoende mate het geval te zijn ($F(5,106) = .198; p = .14$).

4.2 Overtuigingskracht

Eerst is een multivariate-analyse uitgevoerd op alle componenten uit tabel 1. Dit is gedaan om te kijken of de onafhankelijke variabele (conditie) van invloed is op alle afhankelijke variabelen tezamen. Uit de analyse blijkt dat dit niet het geval is. Dat wil zeggen dat de condities geen invloed hadden op de afhankelijke variabelen tezamen (Pillai's $t = .09, p = .78$).

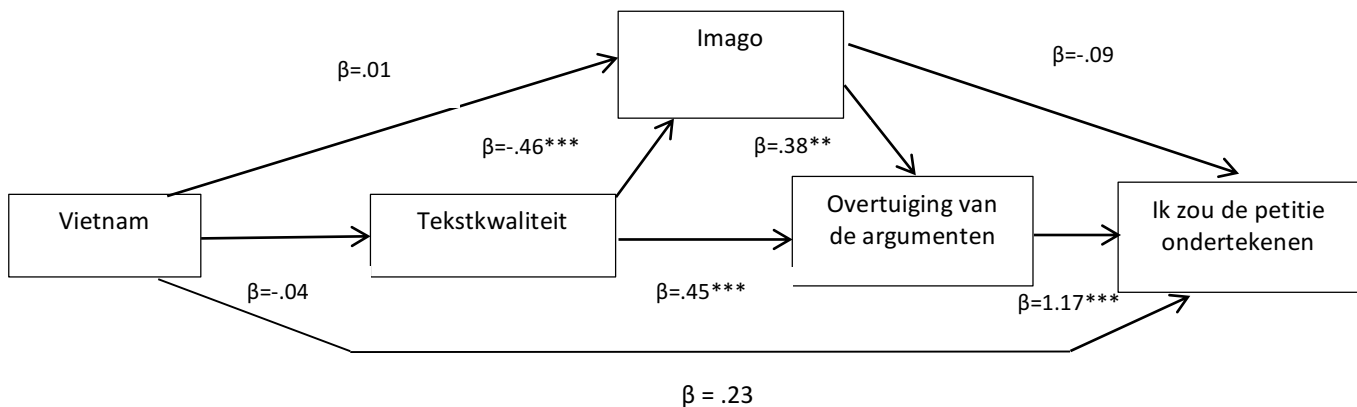
Er zijn geen interactie-effecten gevonden tussen de condities en de demografische variabelen sekse (Pillai's $t = .14, p = .27$), opleidingsniveau (Pillai's $t = .15, p = .76$) en leeftijd (Pillai's $t = .12, p = .53$).

Door middel van een mediatieanalyse uit het PROCESS-programma van Hayes (2013) is gekeken of de condities indirect van invloed zijn op de gedragsintentie. In dit onderzoek zijn er twee maten die gedragsintentie meten, namelijk stelling 2: 'Ik zou de petitie ondertekenen' en vraag 19: 'Zou u bereid zijn een bijdrage te storten?'. Om het effect van de condities op de gedragsintentie te meten vormen de condities de onafhankelijke variabele en de maten voor gedragsintentie (in afzonderlijke analyses) de afhankelijke. Als mediërende variabelen zijn de acht afhankelijke variabelen (te zien in tabel 1) afzonderlijk en samen getest. De condities blijken geen indirect effect te hebben op beide operationalisering van de gedragsintentie (alle p 's > 0.05).

Een andere vraag is hoe de overtuiging om al dan niet met de petitie en de stortingen in te stemmen tot stand komt, los van de condities. Door een begripsmaat te gebruiken als onafhankelijke variabele kan gekeken worden hoe begrip van invloed is op de gedragsintentie van de proefpersonen. Het aantal genoemde proposities aangaande Vietnam wordt daarom gebruikt als onafhankelijke variabele. Als afhankelijke variabele voor gedragsintentie gebruiken we allereerst stelling 2 'Ik zou de petitie ondertekenen'.

Een direct effect van het aantal onthouden proposities op gedragsintentie blijft uit ($\beta = .023$, $p > .05$), maar een indirect effect met als mediërende variabelen tekstkwaliteit, imago en overtuiging van de argumenten, is wel significant ($\beta = -.0085$, 95% CI = $[-.0318 - .0005]$). Ook zonder imago zijn tekstkwaliteit en overtuiging van de argumenten succesvolle mediatoren voor de relatie tussen het aantal onthouden proposities en de gedragsintentie ($\beta = -.0257$, 95% CI = $[-.0636 - .0004]$). Hoewel het in beide paden om kleine effecten gaat, is het laatste pad sterker, te zien aan het bèta-gewicht. Figuur 3 toont de volledige samenhang.

Figuur 3 Paden van de genoemde proposities naar de gedragsintentie (* $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .0001$)

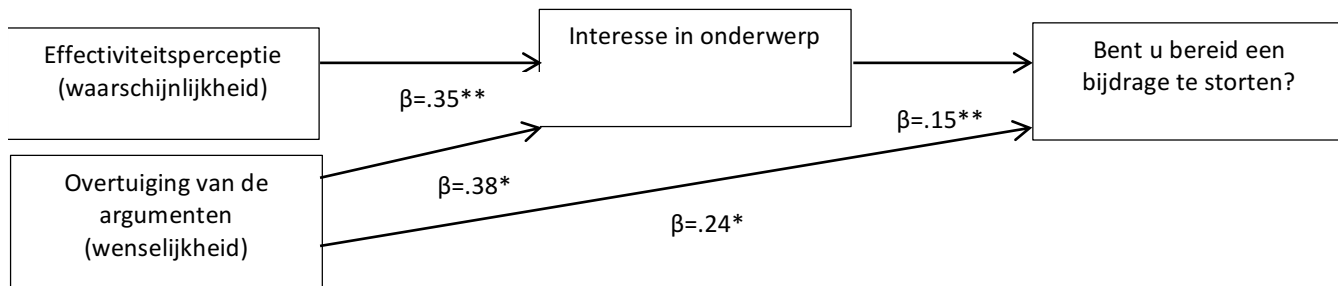
Wat in figuur 3 te zien is, is iets wat mogelijk is met het programma van Hayes, namelijk dat het verband tussen het aantal genoemde proposities over Vietnam en de tekstkwaliteit niet significant is, maar dat het pad tussen de proposities en de overtuiging van de argumenten wel significant is.

Als de tweede maat voor gedragsintentie (vraag 19, ‘Zou u bereid zijn een bijdrage te storten?’) als afhankelijke variabele wordt gebruikt, blijkt het aantal genoemde proposities niet direct van invloed op de gedragsintentie ($\beta = .02$, $p > .05$). Ook een indirect effect, waarbij alle acht de afhankelijke variabelen afzonderlijk en gezamenlijk worden getest als mediërende variabelen, blijft uit (alle p 's $> .05$).

Vervolgens heb ik onderzocht of de mediatieanalyse aanwijzingen geeft voor de door het *Integrative model of behavioral prediction* voorspelde denkstap ten aanzien van gedragsintentie. Volgens deze theorie waren er drie determinanten onderliggend aan de

intentie om gedrag uit te voeren. In dit onderzoek hebben we alleen de gedragsattitude ten aanzien van de veronderstelde gevolgen van het gedrag bekeken en de waargenomen norm en de eigeneffectiviteitsperceptie buiten beschouwing gelaten. Om dit model te testen is er een mediatieanalyse gedaan, die in figuur 4 te zien is.

Figuur 4 De paden volgens het *integrative model of behavioral prediction* (* $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .0001$)

In figuur 4 is de wenselijkheid van de veronderstelde gevolgen van het geïnitieerde gedrag en de waarschijnlijkheid daarvan uit elkaar gehaald, om zo de afzonderlijke invloed van de componenten te kunnen meten. De waarschijnlijkheid bestaat in figuur 4 uit de stelling: ‘als ik geld geef komt dit bij de vluchtelingen terecht’, die gevormd wordt door het cluster effectiviteitsperceptie. Dit cluster is geschikt om de waarschijnlijkheid te vertegenwoordigen, omdat dit, zoals eerder gezegd, te maken heeft met de gevolgen van het geïnitieerde gedrag (hier het storten van een bijdrage). De proefpersonen houden rekening met het geïnitieerde gedrag (‘als ik geld geef’) en denken na over de waarschijnlijkheid dat de doelgroep hiermee wordt geholpen (‘komt dit bij de vluchtelingen terecht’). Waarschijnlijkheid blijkt niet direct in verband te staan met de gedragsintentie ($\beta = -.07, p > .05$), maar wel indirect via de interesse in het onderwerp ($\beta = .06, 95\% \text{ CI} = [.0152 - .1213]$). Interesse in het onderwerp bestaat uit de stelling ‘als ik over een actie als deze hoor, zoek ik informatie erover op’, wat kan bijdragen aan (het vormen van) de attitude.

Ook wenselijkheid speelt een rol in het *integrative model*. Overtuiging van de argumenten omvat die wenselijkheid, in tabel 1 is namelijk te zien dat het cluster ‘overtuiging van de argumenten’ veel vragen bevat over de wenselijkheid van de gevolgen van het gedrag, zoals ‘het is goed als mensen de actie steunen’. De proefpersonen denken bij veel van deze vragen na over de wenselijkheid van het geïnitieerde gedrag, dus of het goed zou zijn als mensen de actie steunen. Wenselijkheid blijkt zowel direct in verband te staan met de gedragsintentie ($\beta = .23, 95\% \text{ CI} = [.0512 - .4227]$), als indirect via de interesse

in het onderwerp (attitude) ($\beta = .06$, 95% CI = [.0091 - .1695]).

Wanneer de stelling 'ik zou de petitie ondertekenen' wordt gebruikt om de gedragsintentie te meten wordt er net als in figuur 4 een indirect verband gevonden tussen effectiviteitsperceptie en de gedragsintentie met als mediator interesse in het onderwerp ($\beta = .07$, 95% CI = [.0082 - .1901]). Ook wordt een direct verband gevonden tussen de overtuiging van de argumenten en de gedragsintentie ($\beta = 1.15$, 95% CI = [.9456 - 1.3454]). Maar een indirect verband tussen de overtuiging en de gedragsintentie met als mediator interesse in het onderwerp blijft uit ($\beta = .03$, $p > .05$).

5 Conclusie en discussie

Na het nagaan van de hypothesen wordt er uiteindelijk een antwoord op de onderzoeksvraag geformuleerd. De eerste hypothese luidde als volgt: De tekstversie die gemanipuleerd is aan de hand van het principe van letterlijke woordherhaling, leidt tot meer begrip dan de tekstversie zonder toepassing van begrijpelijkheidsprincipes. Zowel het totaal aantal genoemde proposities, als enkel die over Vietnam verschilden niet significant in de drie verschillende condities. Proefpersonen wisten dus niet meer op te schrijven bij de tekstversie die was gemanipuleerd aan de hand van het principe van letterlijke woordherhaling, zoals wel werd verwacht. Ook de leerwinst per seconde verschilde niet significant per conditie, wat aangeeft dat de proefpersonen in de ene conditie niet meer informatie onthielden dan in de andere conditie.

Proefpersonen zijn gemiddeld drie minuten bezig geweest met het lezen van de tekst, waarvan 90 seconden besteed werden aan het Vietnamgedeelte. In alle condities lazen de proefpersonen even snel en lazen ze ook evenveel woorden per seconde. Hieruit kan geconcludeerd worden dat alle drie de teksten even begrijpelijk waren, omdat de proefpersonen niet significant langzamer gelezen hebben bij een bepaalde tekstconditie. We kunnen uit deze resultaten concluderen dat manipulaties die gedaan zijn, het principe van letterlijke woordherhaling, niet zorgen voor meer begrip van de tekst. Het expliciet maken van referentiële coherentie zorgt er niet voor dat een tekst begrijpelijker gevonden wordt; de hypothese wordt dus niet ondersteund.

Hypothese 2 stelde dat wanneer de lezer een goed begrip van de tekst heeft, hij de argumenten goed tegen elkaar kon afwegen waardoor hij meer overtuigd zal zijn van de

argumenten en de beoogde gedragsintentie. Dit was een vorm van hoge elaboratie, omdat de lezer de argumenten goed moest overdenken. Omdat zowel een direct als een indirect verband van de condities op de gedragsintentie uitbleef, wordt hypothese 2 niet ondersteund.

Wel toont de mediatieanalyse een indirect verband aan tussen het begrip van de tekst en de gedragsintentie, gemeten door de wil om de petitie te ondertekenen. Tekstkwaliiteit, imago en overtuigingkracht van de argumenten blijken succesvolle mediators voor dit verband, ook zonder imago (zie figuur 3). Aan het bèta-gewicht ($\beta = 1,17$) is te zien dat overtuiging van de argumenten van grote invloed is op de gedragsintentie (ik zou de petitie ondertekenen). Dit is een vorm van hoge elaboratie, omdat de lezer de argumenten goed tegen elkaar moest afwegen. Imago en tekstkwaliiteit hebben beiden een redelijke invloed op die overtuiging van de argumenten, zo blijkt uit hun bèta-gewicht (imago $\beta = 0,38$, tekstkwaliiteit ($\beta = 0,45$)). Daaraan is ook te zien dat tekstkwaliiteit een relatief grotere invloed heeft op de overtuiging van de argumenten, dan imago. Ook het vormen van een oordeel over de tekstkwaliiteit is in mijn ogen een vorm van hoge elaboratie. Het imago baseren de lezers vaak op de vuistregels zoals de geloofwaardigheidsvuistregel en de aantrekkelijkheidsvuistregel, en is daarom in dit model een vorm van lage elaboratie. Uit de mediatieanalyse wordt duidelijk dat lage elaboratie nooit direct van invloed is op de gedragsovertuiging, dit loopt altijd via de afweging van de argumenten. Daarmee wordt aangetoond dat Hoeken en anderen gelijk hebben. Lezers elaboreren niet óf hoog, óf laag, maar deze twee uitersten liggen op een continuüm (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2009, p. 69).

De indirecte verbanden tussen de onthouden proposities en de gedragsintentie zijn negatief significant, wat inhoudt dat hoe minder proposities de proefpersonen onthouden, hoe meer zij overtuigd zijn om de petitie te ondertekenen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de proefpersonen de kwaliteit van de argumenten slecht vonden. Wanneer ze veel van de tekst en de argumenten onthielden, waren ze minder geneigd om de petitie te ondertekenen, omdat ze het niet eens waren met de gegeven argumenten. Dit zou ook verklaren waarom ze wel bereid waren om te tekenen als ze weinig hadden onthouden.

Hypothese 3 stelde dat lezers zich zouden gaan ergeren aan de vele herhalingen door het toepassen van het principe van letterlijke woordherhaling, wat zou leiden tot een negatief

oordeel over de auteur en tot een niet-overtuigde lezer (Areni, 2003). De proefpersonen waardeerden de tekstkwaliteit van de versies met de vele woordherhalingen door het zo expliciet mogelijk maken van de referentiële coherentie, niet slechter dan de versie zonder de herhalingen. Daaruit blijkt dat de lezers zich niet direct hebben gestoord aan de vele herhalingen in de tekst. Uit de mediatieanalyse (te zien in figuur 3) blijkt dat er een negatieve correlatie is tussen tekstkwaliteit en het imago van de auteur. Aangezien de proefpersonen de tekstkwaliteit bovengemiddeld waarden toont de mediatieanalyse de volgende denkstap van de lezer: een goede tekst leidt tot een negatief imago van de auteur. Dit leidt tot een mindere overtuiging van de gegeven argumenten, wat leidt tot het niet ondertekenen van de petitie.

Omdat de lezers de tekst met de woordherhalingen niet negatiever beoordeelden, kan er over hypothese 3 geen uitspraak worden gedaan. Het kan niet vastgesteld worden of een slechte tekst leidt tot een negatief oordeel over de auteur.

Hypothese 4 kwam voort uit het *integrative model of behavioral prediction* van Fishbein en Yzer aangaande de beïnvloeding van gedragsintentie. Deze hypothese was bedoeld om te testen of begrip van de tekst altijd nodig was om een overtuiging te vormen. Volgens deze theorie zouden de waarschijnlijkheid en wenselijkheid van het veronderstelde gedrag van invloed zijn op de attitude van de lezer, die dan weer van invloed zou zijn op de gedragsintentie (Fishbein & Yzer, 2003). De waarschijnlijkheid en wenselijkheid omvatten de mate waarin de lezer zelf zegt nagedacht te hebben over de gevolgen van het geïnitieerde gedrag. Uit de analyse blijkt dat proefpersonen het waarschijnlijk vinden dat wanneer zij geld doneren, dit bij het goede doel terecht komt. Deze waarschijnlijkheid heeft een positieve invloed op de interesse in het onderwerp, die als mediator fungeert voor de gedragsintentie. Interesse in het onderwerp hangt samen met de gedragsattitude, het component 'interesse in het onderwerp' bestaat namelijk uit de stelling dat de lezer meer informatie zou opzoeken over het onderwerp van de tekst. Deze nieuwe informatie kan bijdragen aan het vormen van de attitude van de lezer ten opzichte van het geïnitieerde gedrag.

De theorie veronderstelt ook dat de lezer rekening houdt met de wenselijkheid van de gevolgen van het gedrag. Ook deze bewering is door de mediatieanalyse bevestigd. Wenselijkheid heeft via de attitude een positieve invloed op de gedragsintentie. Iemand die

overtuigd is van de wenselijkheid van het geïnitieerde gedrag, gaat meer informatie over het onderwerp opzoeken en is dan eerder bereid om een bijdrage te storten. De mediatieanalyse geeft inderdaad aanwijzingen voor de aanwezigheid van een dergelijk beslissingspatroon zoals wordt verondersteld door Fishbein en Yzer. Hypothese 4 is daarmee bevestigd. Voor een overzicht van de verbanden verwijs ik terug naar figuur 4.

Door het nagaan van de hypothesen kan er nu kort antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag: In hoeverre draagt het principe van letterlijke woordherhaling bij aan de begrijpelijkheid van een persuasieve tekst, en in hoeverre is die begrijpelijkheid van invloed op de overtuigingskracht? Het toepassen van het principe van letterlijke woordherhaling maakt een tekst niet begrijpelijker. Begrijpelijkheid van een tekst heeft niet direct invloed op de overtuigingskracht van een tekst. Maar wel indirect via de tekstkwaliteit, imago en overtuigingskracht van de argumenten.

5.1 Beperkingen en aanbevelingen

Aan dit onderzoek zit naar mijn idee een beperking, namelijk dat alleen de tekst over de Vietnamoorlog is gemanipuleerd, terwijl de tekst die als schil fungeerde in alle versies hetzelfde was. De proefpersonen hadden meer kennis over de oorlog in Syrië dan over die in Vietnam, over een onderwerp waar men meer over weet leest men liever en kan men daarom beter begrijpen. Dit kan de resultaten vertekend hebben. Ook ligt de oorlog in Syrië verser in het geheugen bij de proefpersonen. Het is daarom logisch dat proefpersonen in een *free recall*-vraag meer opschrijven over Syrië dan over Vietnam. Wanneer ik de manipulatie van principes 1 en 3 ook had toegepast op de schil waren er, naar mijn verwachting, meer effecten terug te vinden geweest van de gedane manipulaties.

Mijn aanbeveling voor een volgend onderzoek zou dan ook zijn om de omvattende schil ook te manipuleren, of om een schil te kiezen die direct gerelateerd is het aan onderwerp van de gemanipuleerde tekst, zodat er geen verschillen in voorkennis kunnen optreden.

- Areni, C. S. (2003). The Effects of Structural and Grammatical Variables on Persuasion: An Elaboration Likelihood Model Perspective. *Psychology & Marketing, 20*(4), 349-375.
- Britton, B. K., & Gülgöz, S. (1991). Using Kintsch's Computational Model to Improve Instructional Text: Effects of Repairing Inference Calls on Recall and Cognitive Structures. *Journal of Educational Psychology, 83*(3), 329-345.
- Fishbein, M., & Yzer, M. C. (2003). Using Theory to Design Effective Health Behavior Interventions. *Communication Theory, 13*(2), 164-183.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to Mediation, Moderation and Conditional Process Analysis; A Regression-Based Approach*. New York: Guilford Press.
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2009). *Overtuigende Teksten: onderzoek en ontwerp*. Bussum: Coutinho.
- Kintsch, W. (1988). The Role of Knowledge in Discourse Comprehension: A Construction-Integration Model. *Psychological Review, 95*(2), 163-182.
- Kintsch, W. (1994). Text Comprehension, Memory, and Learning. *American Psychologist, 49*(4), 294-303.
- Kintsch, W. (1998). *Comprehension: A Paradigm for Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oversteegen, L., Keulen, R. van, & Wijk, C. van (2002). Afwisseling versus herhaling in woordgebruik: een empirische evaluatie van synoniemen op theoretische kenmerken en praktische effecten. *Tijdschrift voor Taalbeheersing, 24*(4), 303-331.
- Petty, R. E., & Wegener, D. T. (1999). The Elaboration Likelihood Model: Current Status and Controversies. In S. Chaiken, & Y. Trope (Eds.), *Dual process theories in social psychology* (pp. 41-72). New York: Guilford Press.
- Renkema, J. (2004). *Introduction to Discourse Studies*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- Sanders, T. J., & Spooren, W. (2002). Tekst en cognitie. In T. i. taalwetenschap, & T. Janssen (Ed.). Den Haag: SDU Uitgevers.
- Zwaan, R. A., & Singer, M. (2003). Text comprehension. In M. A. Gernsbacher, A. C. Graesser, & S. R. Goldman (Eds.), *Handbook of discourse processes* (pp. 83-122). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Zwaan, R., & Rapp, D. (2006). Discourse Comprehension. In M. J. Traxler, & M. A. Gernsbacher (Eds.), *Handbook of Psycholinguistics* (pp. 725-764). San Diego: Academic Press.

Bijlage A) de originele versie

In de herfst van 1964 begonnen Amerikanen in zowel Saigon als Washington, Hanoi te zien als de bron van de voortdurende problemen in het zuiden. Omdat de frustraties toenamen over het onvermogen van de ARVN om de vijand op het slagveld te verslaan, liep de druk op om Noord-Vietnam rechtstreeks aan te vallen.

Hoewel er vrijwel volledige unanimiteit bestond onder de Amerikaanse ambtenaren over de uitbreiding tot een luchtoorlog boven Noord-Vietnam, rezen er ernstige meningsverschillen over zowel het doel als de methoden die moesten worden gebruikt. De meeste leden van de regering van president Johnson geloofden dat bombardementen verschillende dingen zouden bewerkstelligen. Zij zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen. Tegelijkertijd zouden ze een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen. Ze zouden er ook voor zorgen dat Hanoi een steeds hogere prijs moest betalen voor het ondersteunen van de Vietcong.

Vooraf onder burgerlijke voorstanders was de motivering van een dergelijke campagne meer psychologisch dan militair, het voornaamste doel was niet Hanois vermogen om de oorlog te ondersteunen, maar haar bereidheid. "In de echte betekenis van het woord", legde de Amerikaanse ambassadeur in Zuid-Vietnam uit, "was het doel van onze campagne om de wilskracht van de vijandelijke leiders te veranderen".

Bijlage B) Aanpassingen volgens het principe van letterlijke woordherhaling

	Originele versie	Versie volgens het principe van letterlijke woordherhaling	Uitleg
Titel	Luchtoorlog in het noorden. 1965	De luchtoorlog van 1965 in Noord-Vietnam	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'Het noorden' wordt nooit gebruikt in de originele tekst en het principe gaat uit van eenduidige termen (zie mail) -> 'Noord-Vietnam' slaat brug met zin 1.
1	In de herfst van 1964 begonnen Amerikanen in zowel Saigon als Washington Hanoi te zien als de bron van de voortdurende problemen in het zuiden	In het begin van 1965 begonnen Amerikaanse ambtenaren in Zuid-Vietnam en de Verenigde Staten, Noord-Vietnam te zien als de bron van de voortdurende problemen in Zuid-Vietnam.	<ol style="list-style-type: none"> 2. 'herfst' -> 'in het begin' maakt de brug met de titel mogelijk 3. 'de Amerikanen' -> 'Amerikaanse ambtenaren' maakt brug met zin 3 mogelijk 4. Saigon -> Zuid-Vietnam, maakt contrast met titel duidelijk, en maakt brug met bijzin mogelijk 5. Washington -> Verenigde Staten: maakt brug met Amerikaanse 6. Hanoi -> Noord-Vietnam: maakt brug met titel en zin 2 7. Zuiden -> Zuid-Vietnam, maakt brug met de titel, waaruit tegenstelling duidelijk wordt.
2	Omdat de frustraties toenamen over het onvermogen van de ARVN om de vijand op het slagveld te verslaan, liep de druk op om Noord-Vietnam rechtstreeks aan te vallen	Omdat de frustraties bij de Amerikaanse ambtenaren toenamen over het onvermogen van het Zuid-Vietnamese leger om Noord-Vietnam in een grondoorlog te verslaan, liep de druk op om Noord-Vietnam te bombarderen	<ol style="list-style-type: none"> 8. frustratie -> frustraties 9. toevoeging van 'de Amerikaanse ambtenaren' maakt brug met zin 1 en 3 mogelijk 10. 'van de ARVN' -> 'het zuid-Vietnamese leger': maakt brug met 'Zuid-Vietnam' in zin 1 11. 'op het slagveld' -> 'in een grondoorlog': gaat ervan uit dat dezelfde terminologie wordt gebruikt, maakt contrastrelatie met de titel en zin 4 12. 'de vijand' -> Noord-Vietnam: zorgt voor brug met zin 1, zin 3 en titel 13. 'de druk op om NV aan te vallen' -> 'de druk op om NV te bombarderen': maakt brug met luchtoorlog in zin 3, zin 4 en titel

3	<p>Hoewel er vrijwel unanimititeit bestond onder de Amerikaanse ambtenaren over de uitbreiding tot een luchtoorlog boven Noord-Vietnam, rezen er ernstige meningsverschillen over zowel het doel als de methoden die moesten worden gebruikt</p>	<p>Hoewel er vrijwel unanimititeit bestond onder de Amerikaanse ambtenaren, zowel militaire als burgerlijke over de uitbreiding van het conflict tot een luchtoorlog boven Noord-Vietnam, rezen er ernstige meningsverschillen over zowel het doel als methoden die moesten worden gebruikt bij de bombardementen</p>	<p>14. de Amerikaanse ambtenaren -> de Amerikaanse ambtenaren, zowel burgerlijk als militair: legt brug met zin 2 en met zin 4, welke anders ontbreekt.</p> <p>15. 'voor de uitbreiding van de luchtoorlog boven' -> heb ik laten staan, in de principled versie hebben ze hier bombarderen van gemaakt, maar luchtoorlog zorgt voor contrastrelatie met zin 2 en brug met titel</p> <p>16. 'die gebruikt moesten worden' -> 'die gebruikt moesten worden bij de bombardementen' : legt brug met zin 2 en 4.</p>
4	<p>De meeste leden van de regering van president Johnson geloofden dat de bombardementen verschillende dingen zouden bewerkstelligen.</p>	<p>De meeste militaire en burgerlijke leden van de regering van president Johnson geloofden dat de bombardementen verschillende dingen zouden bewerkstelligen.</p>	<p>17. burgerlijke en militaire legt brug met zin 3</p>
5	<p>Zij zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen</p>	<p>De bombardementen zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen</p>	<p>18. Zij -> de bombardementen : brug met 4</p>
6	<p>Tegelijkertijd zouden ze een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen</p>	<p>Tegelijkertijd zouden de bombardementen een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen</p>	<p>19. ze -> de bombardementen : brug met 5</p>

7	Ze zouden er ook voor zorgen dat Hanoi een steeds hogere prijs voor het ondersteunen van de Vietcong moest betalen.	De bombardementen zouden er ook voor zorgen dat Noord-Vietnam een steeds hogere prijs voor het ondersteunen van de Vietcong moest betalen.	20. ze -> de bombardementen: brug met 6 21. Hanoi -> Noord-Vietnam
8	Vooral onder burgerlijke voorstanders was de motivering van een dergelijke campagne meer psychologisch dan militair, het voornaamste doel was niet Hanois vermogen om de oorlog te ondersteunen, maar haar bereidheid.	Vooral onder de burgerlijke voorstanders was de motivering van een dergelijke campagne meer psychologisch dan militair, het voornaamste doel was niet Noord-Vietnams vermogen om de oorlog te ondersteunen, maar haar bereidheid.	22. Hanoi -> Noord-Vietnams
9	"In de echte betekenis van het woord", legde Maxwell Taylor uit, "is het doel van onze campagne om de wilskracht van de vijandelijke leiders te veranderen"	"In de echte betekenis van het woord", legde Maxwell Taylor het burgerlijke standpunt uit, "is het doel van onze campagne om de wilskracht van de Noord-Vietnamese leiders te veranderen"	23. Het burgerlijke standpunt toegevoegd: legt brug met zin 8 24. 'vijandelijke leiders' -> 'Noord-Vietnamese leiders' -> brug met zin 8

Bijlage C) de principe versie

In het begin van 1965 begonnen Amerikaanse ambtenaren in zowel Zuid-Vietnam als de Verenigde Staten, Noord-Vietnam te zien als de bron van de voortdurende problemen in Zuid-Vietnam. Omdat de frustraties bij de Amerikaanse ambtenaren toenamen over het onvermogen van het Zuid-Vietnamese leger om Noord-Vietnam in een grondoorlog te verslaan, liep de druk op om Noord-Vietnam te bombarderen.

Hoewel er vrijwel volledige unanimiteit bestond onder de Amerikaanse ambtenaren, zowel militaire als burgerlijke, over de uitbreiding tot een luchtoorlog boven Noord-Vietnam, rezen er ernstige meningsverschillen over zowel het doel als de methoden die bij bombardementen moesten worden gebruikt. De meeste militaire en burgerlijke leden van de regering van president Johnson geloofden dat de bombardementen verschillende dingen zouden bewerkstelligen. De bombardementen zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen. Tegelijkertijd zouden de bombardementen een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen. De bombardementen zouden er ook voor zorgen dat Noord-Vietnam een steeds hogere prijs moest betalen voor het ondersteunen van de Vietcong,

Vooraf onder burgerlijke voorstanders was de motivering van een dergelijke campagne meer psychologisch dan militair, het voornaamste doel was niet Noord-Vietnams vermogen om de oorlog te ondersteunen, maar haar bereidheid. "In de echte betekenis van het woord", legde de Amerikaanse ambassadeur in Zuid-Vietnam het burgerlijke standpunt uit, "was het doel van onze campagne om de wilskracht van de Noord-Vietnamese leiders te veranderen".

Bijlage D) De schil met de principe versie

Help de Syriërs

Tienduizenden burgers zijn de Syrische stad Aleppo ontvlucht, na hevige bombardementen. Meer dan 30.000 vluchtelingen, 80 procent van hen vrouwen en kinderen, belandden de afgelopen maanden bij de Turkse grens. Al deze mensen kunnen geen kant op, de Turkse autoriteiten laten slechts mondjesmaat nieuwe vluchtelingen het land binnen. Hun situatie is hartverscheurend en mensonterend. Help de Syrische slachtoffers van de bombardementen!

Geen bommen meer op Syrië!

De nieuwe vluchtelingenstroom is veroorzaakt door de dagelijkse hevige bombardementen op de Syrische dorpen en steden. Hoe meer bommen er vallen, hoe meer mensen op de vlucht slaan. Nederland doet nu ook mee met bombarderen. Daardoor neemt de ellende voor de Syrische bevolking alleen maar toe. En het aantal vluchtelingen ook. Maar het ergste van alles is dat al dat bombarderen niets zal oplossen.

De geschiedenis leert dat bommen zelden iets oplossen. Syrië is niet het eerste land dat getroffen wordt door massale bombardementen. Vijftig jaar geleden onderging Noord-Vietnam hetzelfde lot. Waarom besloten de Amerikanen in 1965 om een luchtoorlog tegen het Noord-Vietnam te beginnen? Daarover is inmiddels meer bekend geworden uit archieven die vroeger geheim waren.

In het begin van 1965 begonnen Amerikaanse ambtenaren in zowel Zuid-Vietnam als de Verenigde Staten, Noord-Vietnam te zien als de bron van de voortdurende problemen in Zuid-Vietnam. Omdat de frustraties bij de Amerikaanse ambtenaren toenamen over het onvermogen van het Zuid-Vietnamese leger om Noord-Vietnam in een grondoorlog te verslaan, liep de druk op om Noord-Vietnam te bombarderen.

Hoewel er vrijwel volledige unanimiteit bestond onder de Amerikaanse ambtenaren, zowel militaire als burgerlijke, over de uitbreiding tot een luchtoorlog boven Noord-Vietnam, rezen er ernstige meningsverschillen over zowel het doel als de methoden die bij bombardementen moesten worden gebruikt. De meeste militaire en burgerlijke leden van de regering van president Johnson geloofden dat de bombardementen verschillende dingen zouden bewerkstelligen. De bombardementen zouden duidelijk en krachtig de vastberadenheid van de Verenigde Staten tonen om de communistische agressie te stoppen en een vrij Vietnam te steunen. Tegelijkertijd zouden de bombardementen een stimulans geven aan de inzakkende moraal van de Zuid-Vietnamezen. De bombardementen zouden er ook voor zorgen dat Noord-Vietnam een steeds hogere prijs moest betalen voor het ondersteunen van de Vietcong,

Vooraf onder burgerlijke voorstanders was de motivering van een dergelijke campagne meer psychologisch dan militair, het voornaamste doel was niet Noord-Vietnams vermogen om de

oorlog te ondersteunen, maar haar bereidheid. “In de echte betekenis van het woord”, legde de Amerikaanse ambassadeur in Zuid-Vietnam het burgerlijke standpunt uit, “was het doel van onze campagne om de wilskracht van de Noord-Vietnamese leiders te veranderen”.

Het is duidelijk dat de bombardementen op Noord-Vietnam niet het gewenste effect hebben gehad. De wil van Noord-Vietnam werd niet veranderd. En Noord-Vietnam won uiteindelijk de oorlog. Ook de Syrische bombardementen zullen niet of nauwelijks resultaat hebben.

Daarom eisen wij van het Actiecomité Syrië Bomvrij

- Stop de Nederlandse bombardementen op Syrië!
- Deel onmiddellijk ter plaatse noodpakketten uit aan iedereen die de bombardementen ontvlucht is!

Bent u het hiermee eens? Steun dan onze actie!

Onderteken de petitie NU!

En stort een bijdrage van 5 euro voor een noodpakket, of meer!

Bijlage E) de vragenlijst

1. Welk rapportcijfer geeft u de tekst?
2. Ik zou de petitie ondertekenen
3. Het is goed als mensen de actie steunen
4. De argumenten zijn overtuigend
5. Het is goed om rekening te houden met wat in eerdere oorlogen is gebeurd
6. Deze tekst kan zonder wijzigingen op internet worden gezet
7. Het is wenselijk dat veel mensen de petitie ondertekenen
8. Mijn gedachten dwaalden af tijdens het lezen
9. De tekst was te lang
10. Het is wenselijk dat Nederland niet bombardeert
11. De tekst is kinderachtig geschreven
12. De tekst irriteerde mij
13. Vluchtelingen moeten worden geholpen
14. De tekst is vloeiend
15. De situatie in Vietnam in 1965 en de situatie in Syrië nu komen overeen
16. Als ik over een actie als deze hoor, zoek ik informatie erover op
17. Als ik onderteken heeft dat invloed
18. Als ik geld geef komt dat bij de vluchtelingen terecht
19. Zou u bereid zijn een bijdrage te storten?
20. In hoeverre bent u bekend met de oorlog in Syrië
21. In hoeverre bent u bekend met de oorlog in Vietnam
22. De tekst is gemakkelijk leesbaar/ moeilijk leesbaar
23. De tekst is samenhangend / onsamenvattend
24. De tekst is vaag/concreet
25. De tekst is ingewikkeld/eenvoudig
26. De tekst is begrijpelijk /onbegrijpelijk
27. De tekst is lelijk geschreven /mooi geschreven
28. De schrijver van de tekst is bevooroordeeld/ neutraal
29. De schrijver van de tekst laag opgeleid/ hoog opgeleid
30. De schrijver van de tekst eerlijk/ oneerlijk
31. De schrijver van de tekst onervaren/ ervaren
32. De schrijver van de tekst goed op de hoogte/ slecht op de hoogte
33. De actiegroep Red de Syriërs ongeloofwaardig/ geloofwaardig
34. De actiegroep Red de Syriërs is deskundig/ ondeskundig
35. De actiegroep Red de Syriërs is sympathiek/ onsympathiek
36. De actiegroep Red de Syriërs is betrouwbaar/onbetrouwbaar
37. Ik ben een man/vrouw
38. Wat is uw leeftijd?
39. Wat is het hoogste diploma wat u heeft behaald?
40. Hoeveel teksten van meer dan 1 bladzijde heeft u de afgelopen week gelezen
41. Op welk apparaat heeft u de enquête ingevuld?
42. In hoeverre werd u tijdens het invullen van de enquête gestoord?
43. Wil u kans maken op een waardebon van bol.com van 20 euro? Vul dan uw e-mailadres in. De gegeven worden alleen gebruikt om de winnaar te contacteren.

Bijlage F) Vragen per cluster

Omgepoold

1. Overtuiging van de argumenten
 - Ik zou de petitie ondertekenen
 - Het is goed als mensen de actie steunen
 - De argumenten zijn overtuigend
 - Het is wenselijk als veel mensen de petitie ondertekenen
 - Het is wenselijk dat Nederland niet bombardeert
 - De situatie komt overeen van Vietnam en Syrië komt overeen
2. Tekstkwaliteit
 - De tekst kan zonder wijzigingen op internet worden gezet
 - De tekst is kinderachtig (-/+)
 - De tekst is lelijk/ mooi
 - De schrijver is laagopgeleid/ hoogopgeleid
 - De schrijver is onervaren/ ervaren
 - De schrijver is goed op de hoogte/ slecht op de hoogte (-/+)
3. Imago
 - De schrijver is eerlijk/ oneerlijk (-/+)
 - De actiegroep is deskundig/ ondeskundig (-/+)
 - De actiegroep is sympathiek/ onsympathiek (-/+)
 - De actiegroep is betrouwbaar/ onbetrouwbaar (-/+)
4. Zelf gerapporteerd begrip
 - De tekst is ingewikkeld/ eenvoudig
 - De tekst is makkelijk/moeilijk (-/+)
 - De tekst is begrijpelijk/ onbegrijpelijk (-/+)
5. Leesproces
 - Mijn gedachten dwaalden af tijdens het lezen (-/+)
 - De tekst was te lang (-/+)
6. Interesse in het onderwerp
 - Als ik over zo'n actie hoor zoek ik informatie op
 - Bent u bereid een bijdrage te storten
7. Effectiviteitsperceptie
 - Als ik geld geef komt dat bij de vluchtelingen terecht

Bijlage G) Tabel met de gemiddelden (en standaarddeviaties) van de gebruikte afhankelijke variabelen.

	Origineel	Principe van letterlijke woordherhaling	Combiversie
Proposities Vietnam	1,79 (2,37)	2,16 (3,10)	3,37 (5,44)
Totaal aantal genoemde proposities	10,64 (6,56)	12,03 (6,42)	12,89 (14,25)
Leestijd Vietnam gedeelte	98,80 (135,93)	80,48 (40,09)	89,41 (70,23)
Leestempo	9,15 (17,86)	6,45 (10,25)	10,10 (26,34)
Gemiddelde leerwinst	,77 (1,26)	0,70 (1,29)	1,48 (3,74)
Tekstkwaliteit	4,05 (1,01)	4,15 (0,91)	4,00 (1,18)
Imago	4,11 (0,98)	4,34 (0,73)	4,30 (1,02)
Zelf gerapporteerd begrip	4,26 (1,22)	4,78 (1,21)	4,56 (1,42)
Leesproces	4,24 (0,76)	3,92 (0,96)	4,11 (0,87)
Effectiviteitsperceptie	3,07 (1,52)	3,09 (1,44)	2,92 (1,57)
Interesse in het onderwerp	3,45 (1,88)	3,34 (1,68)	3,47 (1,91)
Overtuiging van de argumenten	4,52 (1,00)	4,43 (1,05)	4,64 (1,07)
Aantal proefpersonen	42	32	38